

АНОТАЦІЇ / SUMMARIES

REGIONAL HISTORY OF UKRAINE
COLLECTION OF SCIENTIFIC ARTICLES
Issue 8

1. Methodological Problems of Regional History

9

ЛИТВИН В. Децентралізація, федералізація, сепаратизм: парадокси політичного дискурсу. Стаття містить авторське застереження щодо ризиків і небезпек, які створюються недосконалістю вітчизняного понятійного інструментарію і підміною смислів у практичному застосуванні термінів «федералізація», «децентралізація», «сепаратизм» тощо. За умов гострих політичних протистоянь лише від рівня культури суспільного діалогу залежать темпи виходу з глибокої ідентифікаційної кризи.

Ключові слова: *федералізм, децентралізація, сепаратизм, регіональна політика.*

ЛИТВИН В. Децентрализация, федерализация, сепаратизм: парадоксы политического дискурса. Статья содержит авторское предостережение относительно рисков и опасностей, создаваемых несовершенством отечественного понятийного инструментария и подменой смыслов в практическом применении терминов «федерализация», «децентрализация», «сепаратизм» и т.п. В условиях острых политических противостояний лишь от уровня культуры политического диалога зависят темпы выхода из глубокого идентификационного кризиса.

Ключевые слова: *федерализм, децентрализация, сепаратизм, региональная политика*

LYTVYN V. Decentralization, Federalization and Separatism: Paradoxes of Political Discourse. The purpose of the article is to formulate authors' warning about the risks and dangers of difficulties in usage such terms as «federalization», «decentralization», «separatism» etc. Sub-

stitution of notions is dangerous. Efficiency of overcoming the crisis depends on the level of political dialogue.

Key words: *federalization, decentralization, separatism, regional policy.*

19

ВЕРМЕНИЧ Я. Концепт регіоналізму у сучасній термінопрактиці. У статті автор порушує проблеми варіативності глосарію політичної й історичної науки під впливом глибоких трансформаційних процесів, які відбуваються у сучасному світі. Аналізуються зміни у смислового наповненні категорії «регіоналізм», яка еволюціонує від негативних конотацій, пов'язаних із проявами сепаратизму, до відображення зростаючої ролі регіонів у сучасних інтеграційних процесах.

Ключові слова: *регіоналізм, простір, територія, децентралізація.*

ВЕРМЕНИЧ Я. Концепт регионализма в современной терминологии. В статье автор поднимает проблемы вариативности глоссария политической и исторической науки под влиянием глубоких трансформационных процессов, происходящих в современном мире. Анализируются изменения в смысловом наполнении категории «регионализм», которая эволюционирует от негативных коннотаций, связанных с проявлениями сепаратизма, к отображению возрастающей роли регионов в современных интеграционных процессах.

Ключевые слова: *регионализм, пространство, территория, децентрализация.*

VERMENYCH YA. Regionalism concept in modern glossary practice. The author gives the problem of variability glossary of political science and history under the influence of deep transformation processes taking place in the modern world. Analyzed changes in the semantic content category «regionalism», which evolved from the negative connotations associated with manifestations of separatism to reflect the growing role of regions in modern integration processes.

Key words: *regionalism, space, territory, decentralization.*

55

НАГОРНА Л. Поняття «місце пам'яті» в системі memory studies. У статті автор намагається проаналізувати політичне, ідеологічне й психологічне навантаження, пов'язане із широким застосуванням запропонованої П.Нора та його колегами моделі «місце пам'яті». У фокусі уваги – проблеми кореляції концептів «місце» і «місце пам'яті», застосовності французької моделі до українських реалій, коректності поняття «орієнтири пам'яті».

Ключові слова: *місце, місце пам'яті, простір, історико-географічний образ.*

НАГОРНАЯ Л. Понятие «место памяти» в системе memory studies. В статье автор пытается проанализировать политические, идеологические и психологические коннотации, связанные с широким применением предложенной П.Нора и его коллегами модели «мест памяти». В фокусе внимания – проблемы корреляции концептов «место» и «место памяти», применимости французской модели к украинским реалиям, корректности понятия «ориентеры памяти».

Ключевые слова: место, место памяти, пространство, историко-географический образ.

NAHORNA L. The concept of «place of memory» in the system memory studies. The article tries to analyze the political, ideological and psychological stress associated with the widespread use of the model «places of memory» which was suggested by P.Nora and his colleagues. The focus of attention – the problem of correlation of the concept of «place» and «place of memory», applicability of french model to the Ukrainian realities, correctness of the term «memory references».

Key words: place, place of memory, space, historical-geographical image.

2. Political and Juristic Problems of Territorial Organization

77

АНДРОЩУК О. Шляхи вдосконалення адміністративно-територіального устрою в Україні у науковому і політичному дискурсах кінця ХХ – початку ХХІ ст. У статті аналізуються причини і прояви інерційності у підходах до реформування адміністративно-територіального устрою України на матеріалі дискусій, що велися у колах вітчизняних політиків і науковців на рубежі тисячоліть. Автор шукає відповідь на питання, чому розпочата 2005 р. реформа з самого початку була приречена на невдачу.

Ключові слова: адміністративно-територіальний устрій, інертність, реформа, оптимізація.

АНДРОЩУК А. Пути оптимизации административно-территориального устройства в Украине в научном и политическом дискурсах конца ХХ – начала ХХІ вв. В статье подвергнуты анализу причины и проявления инерционности в подходах к реформированию административно-территориального устройства на материале дискуссий, которые велись в научных и политических кругах Украины на рубеже тысячелетий. Автор ищет ответ на вопрос о том, почему начатая в 2005 г. реформа с самого начала была обречена на неудачу.

Ключевые слова: административно-территориальное устройство, инертность, реформа, оптимизация.

ANDROSCHUK O. The Ways of Optimization of Administrative-Territorial System of Ukraine in Scientific and Political Discourses in the end of 20th – at the beginning of 21st centuries. The reasons and symptoms of inertance of administrative-territorial reforming are decomposed. Author searches for the answer – why the reform, started in 2005, was doomed to failure.

Key words: *administrative-territorial system, inertance, reform, optimization.*

95

СОССА Р. Картографічний аспект дослідження адміністративно-територіального устрою України. У статті висвітлюється просторова локалізація адміністративних одиниць в Україні у картографічному зображенні. Особливу увагу приділено делімітаційним та демаркаційним картам кордонів, що проходили територією України у різний час, із зазначенням місць їх зберігання.

Ключові слова: *адміністративно-територіальний устрій, картографування, кордони, делімітація, демаркація.*

СОССА Р. Картографический аспект исследования административно-территориального устройства Украины. В статье освещается пространственная локализация административных единиц в Украине в картографическом изображении. Особое внимание уделено делимитационным и демаркационным картам границ, проходивших по территории Украины в разное время, с указанием мест их хранения.

Ключевые слова: *административно-территориальное устройство, картографирование, границы, делимитация, демаркация.*

SOSSA R. Studies on Administrative-Territorial System of Ukraine: Cartographic Aspect. The article deals with the spatial localization of the administrative units in Ukraine on the maps. Particular attention is paid to the delimitation and demarcation maps of borders, held in the territory of Ukraine in different times. The locations of maps storage are mentioned.

Key words: *administrative-territorial structure, mapping, borders, delimitation, demarcation.*

109

ДМИТРУК В. Делімітація та демаркація державного кордону України: проблеми та пріоритети. У статті розглядається процес делімітації та демаркації державного кордону України, аналізуються основні проблеми, пов'язані з невирішеністю кордонних суперечок між Україною і Російською Федерацією.

Ключові слова: *делімітація, демаркація, договір, комісія, кордон, переговорний процес.*

ДМИТРУК В. **Делимитация и демаркация государственной границы Украины: проблемы и приоритеты.** В статье рассматривается процесс делимитации и демаркации государственной границы Украины, анализируются основные проблемы, связанные с нерешенностью пограничных споров между Украиной и Российской Федерацией..

Ключевые слова: делимитация, демаркация, договор, комиссия, граница, переговорный процесс.

DMYTRUK V. **Delimitation and Demarcation of State Border of Ukraine: Problems and Priorities.** The article is devoted to the process of delimitation and demarcation of Ukrainian-Russian state borders. The main features of unsolved border problems between Ukraine and Russian Federation are analyzed.

Key words: delimitation, demarcation, treaty, commission, border, negotiation process.

3. Regional Context of Military Studies

119

ВОДОТИКА С. **Регіональний контекст військово-історичних студій: спроба концептуального визначення предметного поля.**

В статті аналізується місце, роль та значення військово-історичних студій у вивченні регіональної історії України. Наголошено на тому, що регіональний вимір дозволяє суттєво збагатити евристичний потенціал військової історії, вписуючи її в просторову систему координат.

Ключові слова: регіональний контекст, військова історія, Україна.

ВОДОТЫКА С. **Региональный контекст военно-исторических студий: попытка концептуального определения предметного поля.**

В статье анализируется место, роль и значение военно-исторических студий в изучении региональной истории Украины. Акцент сделан на том, что региональный контекст позволяет существенно обогатить эвристический потенциал военной истории, вписать ее в пространственную систему координат.

Ключевые слова: региональный контекст, военная история, Украина.

VODOTYKA S. **Regional Context of Military Studies: an Attempt to Define the Object Field.** Author analyzed the role and the value of military studies for examining regional history of Ukraine. It is pointed out, that regional context allows widening the heuristic potential of military history, inscribe it in the spatial coordinates.

Key words: regional context, military history, Ukraine.

СКРИПНИК А. Російська мілітаризація Київщини у XVIII ст. В статті розглянуті підвалини виникнення та поетапного зміцнення російської військової присутності на Київщині з метою подальшої експансії на терени Правобережної України. Досліджено мілітарні заходи і приготування, спрямовані на реалізацію зовнішньополітичних прагнень самодержавства за допомогою військової сили.

Ключові слова: збройні сили, кордон, військова влада, дислокація.

СКРИПНИК А. Российская милитаризация Киевщины в XVIII в. В статье рассмотрены начала возникновения и поэтапного укрепления российского военного присутствия на Киевщине с целью дальнейшей экспансии на территорию Правобережной Украины. Исследованы милитаристские мероприятия и приготовления, направленные на обеспечение внешнеполитических устремлений самодержавия при помощи военной силы.

Ключевые слова: вооруженные силы, граница, военная власть, дислокация.

SKRYPNYK A. Russian Militarization of Kyiv Region in 18th century. The paper considers the background and gradual strengthening of Russian military forces in the Kyiv region which aimed at the further expansion to the Right-Bank Ukraine. Military arrangements representing the foreign policy of the autocracy have been investigated.

Key words: military forces, border, military authority, dislocation.

4. Urban History

ПРИЩЕПА О. Освітньо-культурне середовище повітових міст і містечок Правобережної України кінця XVIII – початку XX ст.: теоретичний зріз проблеми. У статті дається визначення освітньо-культурного середовища повітових міст і містечок Правобережної України кінця XVIII – початку XX ст. Підкреслюються особливості його формування в умовах взаємодії, конкуренції, а то й конфронтації багатоетнічного міського населення. Пропонується головним компонентом культурного середовища вважати міські навчальні заклади. Розвивається теза про уповільнені темпи культурного життя повітових міст і містечок Правобережжя.

Ключові слова: освітньо-культурне середовище, повітове місто, містечко, Правобережна Україна, Російська імперія, навчальні заклади.

ПРИЩЕПА Е. Образовательно-культурная среда уездных городов и местечек Правобережной Украины конца XVIII – начала XX в.: теоретический срез проблемы. В статье дается определение образовательно-культурной среды уездных городов и местечек Правобережной Украины конца XVIII – начала XX вв. Подчеркиваются особенности ее формирования в условиях взаимодействия, конкуренции, а то и конфронтации многоэтнического городского населения. Предлагается главным компонентом культурной среды считать городские учебные заведения. Развивается тезис о замедленных темпах культурного развития уездных городов и местечек украинского Правобережья.

Ключевые слова: образовательно-культурная среда, уездный город, местечко, Правобережная Украина, Российская империя, учебные заведения.

PRYSHCHЕРА О. Educational and Cultural Environment of Provincial Cities and Towns of the Right-Bank Ukraine at the end of the 18th – Beginning of the 20th cc.: Theoretical Aspect of the Problem.

In this article, I aim to define educational and cultural environment of provincial (povitovi) cities and towns of the Right-Bank Ukraine at the end of the 18th – the beginning of the 20th cc. I emphasize the main features in its formation under the conditions of relationships, competition, and at times confrontation of multi-ethnic town population. I offer to consider the main component of cultural environment to be town's educational establishments and develop the idea of a decelerated pace of cultural life of provincial cities and towns of the Right-Bank Ukraine.

Key words: educational and cultural environment, provincial city, town, Right-Bank Ukraine, Russian Empire, educational establishments.

155

ВОДОТИКА Т. Типологія міст Наддніпрянської України в контексті формування культури підприємництва в другій половині XIX – на початку XX ст. Розвідка має на меті проаналізувати існуючі варіанти типології міст України другої половини XIX – початку XX ст. Обґрунтовано власну типологію залежно від міри поступу індустріальної модернізації в містах.

Ключові слова: місто, типологія, індустріальна модернізація, культура підприємництва.

ВОДОТЬКА Т. Типология городов Надднепрянской Украины в контексте формирования культуры предпринимательства во второй половине XIX – в начале XX вв. Целью статьи является анализ существующих вариантов типологии городов Украины второй половины XIX – начала XX вв. Обоснована авторская типология в зависимости от степени развития индустриальной модернизации в городах.

Ключевые слова: город, типология, индустриальная модернизация, культура предпринимательства.

VODOTYKA T. **The Typology of Ukrainian Cities under Russian Empire in the Context of Establishing Enterprise Culture during latter half of XIX – the beginning of XX centuries.** The purpose of the article is to make a review of existing variants of typology of the cities during latter half of XIX – the beginning of XX centuries and to substantiate author's own variant of it, based on the level of industrial evolution in the cities and the level of enterprise development.

Key words: *city, industrial modernization, typology, enterprise culture.*

169

ПОДКУР Р. **Місто на кордоні: Кам'янець-Подільський на початку 1920-х рр.** Досліджуються особливості життя населення прикордонного міста Кам'янця-Подільського на початку 1920-х рр. Акцентується увага на методах формування більшовиками політичної лояльності місцевого населення.

Ключові слова: *кордон, пограниччя, місто на кордоні, фронтир, Кам'янець-Подільський, політичні репресії, повсякденне життя.*

ПОДКУР Р. **Город на границе: Каменец-Подольский в начале 1920-х гг.** Исследуются особенности жизни населения пограничного города Каменца-Подольского в начале 1920-х гг. Акцентируется внимание на методах формирования большевиками политической лояльности местного населения.

Ключевые слова: *граница, пограничье, город на границе, фронтир, Каменец-Подольский, политические репрессии, повседневная жизнь.*

PODKUR R. **Border City: Kamyanets-Podilsky in early 1920th.** Specific features of life routine of border city during early 1920th. Author points out the methods of gaining political loyalty of local population.

Key words: *border, borderzone, border city, frontier, Kamyanets-Podilsky, political repressions, everyday life.*

189

АРХИПОВА С. **Стан адміністративного поділу Києва в 50–90-х рр. ХХ ст.** Стаття присвячена аналізу адміністративно-територіального поділу Києва у період 50–90-х років ХХ ст. Досліджуються процеси перейменування міських районів і розширення міської смуги, подається коротка характеристика районів.

Ключові слова: *Київ, територія, районний поділ, генеральний план, міська смуга.*

АРХИПОВА С. **Состояние административного деления Киева в 50–90-х годах ХХ в.** Статья посвящена анализу административно-территориального деления Киева в период 50–90-х годов

XX в. Исследуются процессы переименования городских районов и расширения городской черты, предложена краткая характеристика районов.

Ключевые слова: Киев, территория, районное деление, генеральный план, городская черта.

ARHIPOVA S. The State of Administrative division of Kiev in 50-90 years of the 20th century. The article is devoted to the critical analysis of the administrative-territorial division of Kiev during the 50-90 years of the 20th century. Author pays major attention to the processes of re-naming the urban areas and extending the city limits and provides a short description of areas.

Key words: Kyiv, territory, administrative-territorial division, general plan, city limits.

5. History of Regions of Ukraine. Azov Region

199

АРАБАДЖИ С. Міжетнічні відносини грецького населення Приазов'я у XIX – першій половині XX ст. Стаття присвячена аналізу етносоціальної структури населення Приазов'я та особливостей системи грецького самоврядування на цій території у хронологічних межах XIX – першої половини XX ст. Аналізуються негативні наслідки культивованої грецькими громадами відособленості, яка гальмувала налагодження нормальної системи міжетнічних відносин в регіоні.

Ключові слова: греки, Приазов'я, етнічні контакти.

АРАБАДЖИ С. Межэтнические отношения греческого населения Приазовья в XIX – первой половине XX вв. Стаття посвящена аналізу етносоціальної структури населення Приазов'я і особливостей системи греческого самоуправління на цій території в хронологічних рамках XIX – першої половини XX століття. Аналізуються негативні наслідки культивованих грецькими громадами особливостей, що гальмували налагодження нормальної системи міжетнічних відносин в регіоні.

Ключевые слова: греки, Приазовье, этнические контакты.

ARABADJI S. Interethnic relations of Azov Greeks in 19th - the first half of 20th centuries. The article devoted to the analysis of ethnical and social structure of population of Azov region and specific features of Greek self-governing during 19th – the first half of 20th centuries. Negative consequences of these cultivated peculiarities, which made ethnic contacts harder, were analyzed.

Key words: Greek, Azov region, ethnic contacts.

БАЦАК Н. «Катерининська земля» в історичній пам'яті греків Надазов'я: формування етнічної цінності. Автор розглядає формування ставлення греків Надазов'я до своєї етнічної території. Поняття «катерининська земля» в історичній пам'яті греків представлено як одна з базових етнічних цінностей. Підкреслюється його зв'язок з процесами становлення земельних громад як носіїв етнічної самобутності.

Ключові слова: греки Надазов'я, етнічна територія, історична пам'ять, етнічна цінність.

БАЦАК Н. «Екатерининская земля» в исторической памяти греков Северного Приазовья: формирование этнической ценности. Автор рассматривает формирование отношения греков Северного Приазовья к своей этнической территории. Понятие «екатерининская земля» в исторической памяти греков представлено как одна из базовых этнических ценностей. Подчеркивается его связь с процессами становления земельных общин как носителей этнической самобытности.

Ключевые слова: греки Северного Приазовья, этническая территория, историческая память, этническая ценность.

BATSAK N. «The Catherine's land» in the historical memory of the Northern Azov Greeks: the formation of ethnic values. The author examines the attitudes of the Northern Azov Greeks to their ethnic territory. The concept of «the Catherine's land» in the Greeks' historical memory is represented as one of the basic ethical values. It has been emphasized its connection with the process of developing land communities as the carriers of ethnic identity.

Key words: the Northern Azov Greeks, ethnic territory, historical memory, ethnic value.

ЧЕРНУХІН Є. Греки Надазов'я в пошуках свого місця в історії України: нотатки за невиданими джерелами 1950-х – 1960-х років. Невидані джерела приазовських істориків-краєзнавців, що збереглися в архіві Андрія Білецького та Тетяни Чернишової, дають можливість розглянути деякі соціальні устремління грецької спільноти кінця 1950-х – початку 1960-х років. У працях греків-краєзнавців піднімалися питання національної ідентичності, збереження історичної пам'яті та поваги до одного з корінних народів України.

Ключові слова: надазовські греки, румеї, уруми, краєзнавство, національна ідентичність, історична пам'ять.

ЧЕРНУХИН Е. Греки Надазовья в поисках своего места в истории Украины: заметки по неизданным источникам 1950-х – 1960-х годов.

Неизданные исследования приазовских историков-краеведов, сохранившиеся в архиве Андрея Белецкого и Татьяны Чернышевой, позволяют рассмотреть некоторые социальные устремления греческой общины конца 1950-х — начала 1960-х годов. В работах греков-краеведов ставились вопросы национальной идентичности, сохранения исторической памяти и уважения к одному из коренных народов Украины.

Ключевые слова: *приазовские греки, румеи, урумы, краеведение, национальная идентичность, историческая память.*

CHERNUKHIN I. Azov Greeks in search of their place in the history of Ukraine: some remarks on unpublished sources of 1950–1960. Unpublished researches of Azov Greeks local historians, kept in the archives of Andrey Biletsky and Tatiana Chernyshova, give us an opportunity to investigate some social trends of the Greek community in the end of the 1950ies — the beginning of the 1960ies. The problems of national identity, preservation of historical memory and estimation of one of the ingenious peoples of Ukraine are discussed.

Key words: *Azov Greeks, Rumeis, Urums, local history, national identity, historical memory.*